

K NAJNOVEJŠIM ODLOKOM PROTI SLOVENSКИM OPTANTOM

Položaj v naših krajih se zaostrojuje

Očitne kršitve mednarodnih dogovorov - Neenakopravnost med Slovenci in Italijani

Gospodarske in prav posebno še politične razmere na našem obmejnem ozemlju se zadnje mesece čedalje bolj slabšajo in ozračje postaja zelo težko in napeto.

Odkar je javnost zvedela, da se je vladni odbor, ki je imel nalogo zaupno preučiti razmere na Tržaškem, izrekel — proti prosti coni, je začelo v prebivalstvu nevarno vreti. Ogromna večina Tržčanov obeh narodnosti je namreč trdno prepričana, da je edini izhod, ki jih more izpeljati iz današnje težke gospodarske krize ter rešiti brezposelnosti, v tem, da Rim osvobodi naše ozemlje vseh carin. Zato je v očeh ljudstva kdorkoli nasprotuje prosti coni — sovražnik njegove gospodarske bodočnosti. Splošna nezadovoljnost, tleča v množicah, bo v doglednem času bruhnila na dan.

Zla volja, ki se polasča širokih slojev, je pred kratkim dobila na žalost novega netiva. Trstu, kateremu je bila odvzeta domala vsa njegova trgovska mornarica, so bili med drugim obljubili, da mu vrnejo dve ladji: San Giorgio, namenjeno, da opravlja službo na progi Trst—Carigrad in Rosandro, določeno, da vozi iz Trsta v afriški Kongo.

To ni bilo bogzna kaj, ali je pomenilo vendar olajšavo. Vsaka redna proga ne daje namreč kruha samo mornarjem in njihovim družinam, temveč tudi delavcem v pristanišču in ladjedelnicah, raznim obrtnikom, trgovcem, gostilničarjem, zavarovalnim in denarnim zavodom, skratka številnim slojem v mestu.

Kar na lepem je pa prišla vest, da je Rim že dano obljubo — snedel in sklenil izročiti obe ladji Genovi.

Po Trstu je zašumelo in občinski svetovalci opozicije so v znak protesta zapustili sejno dvorano.

Pod pritiskom ljudskega ogorčenja je Rim popustil in obljubil, da bo Rosandra vendarle ostala Trstu, to se pravi, da vlada ne misli pojesti cele, ampak le polovico dane besede.

Samo po sebi se razume, da taka rešitev ne more zadovoljiti Tržčanov in da nevolja v prebivalstvu še dalje tli in raste.

NARODNO ZAPOSTAVLJANJE SLOVENCEV

Slovenci morajo pa poleg vseh teh gospodarskih težav prenašati tudi narodne krivice, ki se zadnje čase čedalje bolj množijo. V teku enega samega meseca je padel po našem ljudstvu udarec za udarcem:

Rimska vlada je pripravila zakonski načrt o slovenskem šolstvu, ki mu zama izšes primera v evropski manjšinski zakonodaji. O vpisu naših otrok v slovenske šole naj bi ne

smeli dokončno odločati lastni starši, temveč neke vladne komisije, v katerih imajo večino zastopniki vladajočega naroda. Načrt demokršćanske vlade bide v obraz prirodnim zakonom in vsem načelom krščanstva!

Kakor da bi vse, kar smo navedli, ne bilo dovolj, so v zadnjem času začeli še odstranjevati s šolskih poslopij slovenskih vasi napise v jeziku domačega prebivalstva. Njim se to seveda zdi samo po sebi umljivo, toda s tem le dokazujejo, da so nesposobni razumeti miselnost našega ljudstva ter mu pametno vladati. S takimi nepotrebnimi ukrepi naše ljudi samo žalijo ter škodijo ugledu demokratične Italije. Vedeti bi morali že zdavnaj, kako sta se general Winterton in Palutan za vse čase osovražila pri našem ljudstvu, ko sta dala po policiji metati stran

Boj proti slovenskim optantom

Da bi Slovence prav do skrajnosti razdražili, so se sedaj vrgli še na slovenske optante.

Po dogovorih, podpisanih od Italije in Jugoslavije 23. decembra 1950 v Rimu in po 19. členu mirovne pogodbe imajo pravico optirati za laško državljanstvo vsi bivši italijanski državljani iz Julijske krajine, ki so se v vsakdanjem življenju posluževali italijanskega občevalnega jezika. Važen ni torej materin jezik, važna ni narodnost, temveč samo občevalni jezik.

Nastane vprašanje, kdo se je v naših krajih prostovoljno ali prisiljeno posluževal italijansčine. Najprej vsa mladina, ki je morala obiskovati izključno italijanske šole. Nato vsi delavci in nameščenci, nastavljeni v tukajšnjih podjetjih, trgovci, obrtniki, uradniki, zdravniki, ko so prihajali v stik z oblastvi in laškim občinstvom. Laški so morali govoriti na davkarijah in sodnijah, na občinskih in vseh ostalih uradih tudi naši kmetje. Italijansčine so bili prisiljeni se posluževati v si Slovenci, ko so stopili v tramvaj, na železnico ali avtobus. Drugače niso dobili voznih listkov ter niso mogli potovati. Fašisti so se na vse načine trudili, da bi Slovenci tudi med sabo govorili po laški in so zato nabili celo po gostilnah in kavarnah grozilne napise: »Qui si parla solamente italiano!« — »Tu se govori samo italijanski!«

In res se je tej politiki posrečilo, da je poleg slovensčine postala tudi italijansčina občevalni jezik našega prebivalstva. Slovenci, ki ne razumejo in govore italijansčine, so bili — bele vrane. Iz tega sledi, da imajo zakonito pravico optirati za italijansko državljanstvo tako rekoč vsi slovenski prosilci.

To so med pogajanji v Rimu priznavali

slovenske krajevne napise na naši obali. Kar delajo, je kakor da bi vlivali na žerjavico petrolej!

Najnovejši udarec je pa tale. Tržaška mestna svetovalka Gruber-Benco je pretekli teden odkrila javnosti, da je Rim sklenil naseliti v Ribiški vasi v Štivanu poleg že tamkaj živečih 200 istrskih družin še 270 novih. Če računamo na vsako družino štiri člane, pomeni to 1080 novih tujih priseljencev, ki bi skupno z že semkaj pripeljanimi postali v Devinu večina ter spremenili grudorodno slovensko prebivalstvo v brezpomembno manjšino na lastni zemlji. Kateri normalno čuteč narod na svetu bi mogel mirno prenesti, da ga tuji doseljenci potiskajo v kot v njegovi domačiji ter nad njim zagospodarijo?

tudi zastopniki Italije ter se domenili z Jugoslavi, da bo državljanstvo odbito samo v dveh primerih: prvič osebam, ki niso nikdar bile italijanski državljani, in drugič optantom, ki trde, da je bila laščina njih občevalni jezik, a ne znajo niti besedice italijanski.

V zadnjem času prihajajo pa od vseh strani pritožbe, iz katerih vidimo, da rimska vlada na celi črti gazi ravno tako mirovno pogodbo kakor sporazum iz decembra 1950. Notranje ministrstvo priznava državljanstvo, komur ono hoče, in se prav nič ne ozira na mednarodne dogovore.

TUJCI NA DOMAČI ZEMLJI

Tržaška prefektura pošilja zadnje tedne občinam čedalje številnejše odloke, v katerih odreka na levo in desno pravico do državljanstva optantom, o katerih ne more biti prav nobenega dvoma, da jim po zakonu pritiče.

Gre za ljudi iz najrazličnejših slojev: za trgovce, učitelje, obrtnike, železničarje in celo za kmete in med njimi za družine, katerih predniki so živeli stoletja v naših krajih. Županstvom je ukazano, naj tem osebam vzamejo dosedanje osebne izkaznice, jih proglase za jugoslovanske državljane ter brišejo iz volilnih imenikov. Policija jim jemlje italijanske potne liste in jih poziva, naj zaprosijo za dovoljenje, da bi smeli še nadalje bivati v teh krajih.

Postali so torej tujci na lastni zemlji. Mnogi so v nevarnosti, da jih vržejo iz službe, drugi, da jim odvzamejo obrtnico, vsi skupaj pa, da jih vsak čas pozove policija,

Nadaljevanje na 3. strani

NOVICE Z VSEGA SVETA

SEJNI IN MARTINO V NEMČIJI

Načelnik vlade in zunanji minister sta šla na uradni obisk v zapadnonemško prestolnico Bonn. Namen potovanja je jasen: Italija bi rada učvrstila politično in gospodarsko sodelovanje z Nemčijo. To se vidi že v izjavi, ki jo je dal Segni: »Vprašanje zedinjenja Nemčije« — je rekel — »zanima Italijo ravno tako kot nemški narod. Združenje se lahko izvrši samo s svobodnimi volitvami.«

Zato je kancler Adenauer obljubil Segniju, da bodo Nemci pomagali Italiji pri uresničenju desetletnega gospodarskega Vanonijevega načrta, s katerim namerava Italija izpopolniti svojo industrijo in poljedelstvo ter tako odpraviti s časom v državi brezposelnost.

Vsakdo uvidi, kolikega pomena bi bila za Italijo pomoč izkušenih nemških tehnikov in gospodarstvenikov.

NOVA BULGANINOVA POSLANICA

Eisenhower je, kakor smo pisali, odklonil predlog načelnika sovjetske vlade Bulganina, da bi Amerika in Rusija sklenili 20-letno pogodbo o prijateljstvu in sodelovanju. To je storil zato, ker se je bal, da boče Moskva s svojo ponudbo samo odcepiti Ameriko od Velike Britanije ter sejati spore med zapadnimi zavezniki.

Sedaj je Bulganin poslal Eisenhowerju novo pismo, v katerem ponavlja svoj predlog ter dodaja, da je Sovjetska zveza pripravljena podpisati enako pogodbo o prijateljstvu tudi z Angleži in Francozi.

Druga Bulganinova poslanica je pa ravno tako kot prva obsojena na neuspeh. Zapadne velesile ne marajo sklepati ločenih sporazumov s Kremljem, ker menijo, da bi Sovjetska zveza, če bi hotela, prav lahko sodelovala v prijateljstvu z zahodnimi državami že v okviru Združenih narodov. Posebne in ločene pogodbe so nepotrebne.

Dopisovanje med Bulganinom in Eisenhowerjem je gola politična propaganda.

KRIVIČNI NACIONALIZEM

Francoska vlada socialista Molleta je komaj zagledala luč sveta, ko je že zablodila v največje težave.

Mollet je smatral za svojo prvo nalogo, da pomiri Alžerijo v severni Afriki, kjer se domače muslimansko prebivalstvo že delj časa s silo upira francoskemu gospodstvu. Za novega guvernerja je bil imenovan sposobni in zmerni general Catroux, ki si je postavil za cilj, da zagotovi domačinom iste pravice kot francoskim priseljencem. Alžerija naj dobi lastno vlado in novo demokratično upravo.

Ko je dospel ta glas v Alžerijo, so se pa kar naenkrat spuntali tamkajšnji francoski naseljenci, ki tvorijo približno 11 odstotkov prebivalstva, ter uprizorili bučne in divje demonstracije proti Catrouxu in pariški vladi.

Najhujše je pa bilo, ko je prispel ta teden v Afriko sam Mollet. V mestu Alžiru je našel prazne ulice, v znak protesta so bile zaprte vse francoske trgovine, učenci so zapustili šole in visokošolci so stavkali. Na glavnem trgu je pa sprejela Molleta tisočglava množica z žvižgi in psovkami in mahala proti njemu s pestmi.

Nato je začelo leteti proti ministrskemu

predsedniku kamenje in gnilo sadje. Državnega tajnika za vojsko Lejeuna je zadel v prsi paradiznik. Da bi odprli pot Molletu in njegovemu spremstvu, so orožniki metali v množico solzilne bombe.

Demonstrantje so cel čas vpili: »Alžerija pripada Francozom!« in se drli, da vlada prodaja v Afriki francoske narodne koristi.

Pod pritiskom razgrajčev je general Catroux odstopil, Mollet je pa odstop sprejel ter se tako dal ustrahovati od — uličnih kričičev. Enakopravnost med državljani različne narodnosti je, kakor vidimo, za nacionaliste veleizdaja. Nacionalisti so povsod enaki! Taki so tudi pri nas, kjer se divje upirajo uresničenju Posebnega statuta v korist Slovencev.

ZIMA SE POMIKA NA JUG

Mraz, ki je te dni najhujše zajel dežele severne Evrope, se seli sedaj proti jugu in se širi po vsej Italiji. Najbolj ledeno vreme je v Valtellini, kjer kaže toplomer 45 stopinj pod ničlo. V Torinu je neki natakar, ki je stanoval v podstrešju z razbitimi šipami, med spanjem zmrznil. V ostalih delih države mraz ni tako oster, sneži pa celo na Siciliji, kjer navadno v tem letnem času greje sonce in vabi v deželo številne tujce. V pokrajini Bari je sneg odrezal od sveta mnoge planinske kraje, tako da je 2000 goved že 5 dni brez krme. ProstoVOLJNI smučarji, ki so jim hoteli prinesiti seno, so se zaradi velikih zametov in burje morali vrniti.

Vlada nudi ogroženim prebivalcem pomoč v hrani, zdravilih in volnenih oblekah. Obrambno ministrstvo je poslalo v južno Italijo 100 tisoč vojaških sukenj, notranji minister je pa stavil na razpolago znatne vsote denarja.

V Liguriji, kjer rastejo v tem času navadno nageljni in vrtnice, je mraz uničil tri četrtine cvetlic in povrtine. Ducat vrtnic stane danes že 3500 do 5000 lir.

SPET JUŽNI TIROL

Preteklo nedeljo se je zbralo v Innsbrucku vodstvo Avstrijske ljudske stranke za Tirolsko in priobčilo izjavo, v kateri pravi, da spada »borba za življenjske pravice južnih Tirolcev« k njenim bistvenim nalogam.

Voditeljem je bilo naloženo, naj gredo na Dunaj ter dosežejo od zvezne vlade, da »končno že enkrat nastopi«.

IN VENDAR OBIŠČETA ANGLIJO

Ministrski predsednik Eden je na svojem obisku v Kanadi izjavil, da je vabilo, ki ga je poslala angleška vlada Bulganinu in Hruščevu, naj prideta spomladi v Veliko Britanijo, še zmerom v veljavi. Narediti je treba vse — je pristavil — da se odnosi med Sovjetsko zvezo in zapadnim svetom izboljšajo.

FIGL POSREDUJE

Neznaten in malenkosten dogodek je iznova pritegnil pozornost mednarodne javnosti na južni Tirol.

Pred meseci sta 82-letna Julija Grabner in njena hči obnavljali svojo starinsko hišo in pri tem dali pobarvati oknice v belo-rdečebelih progah, kakor je na južnem Tirolskem že iz 16. stoletja v navadi. Kar na lepem se

prikaže karbinjer ter obe ženski zaglobi, češ da so to barve avstrijske republike. Ker nista hoteli plačati kazni, je prišla zadeva pred sodišče v Brixenu.

Sam državni tožilec je uvidel, da ženski nista imeli hudih namenov, in zato predlagal, naj ju sodišče oprosti, četudi so belo-rdeče-belo slučajno res tudi barve avstrijske države.

Sodnik je hotel biti velik italijanski rodoljub ter prisolil vsaki po 10.000 lir kazni.

Posledica je bila, da je v avstrijskih časnikih zašumelo in da je proti razsodbi ostro protestiralo tudi glasilo kanclerja Raaba. Zunanji minister Figl je povabil k sebi italijanskega veleposlanika na Dunaju ter se uradno pritožil. Zadevo so sicer uredili, toda škoda je imela od vsega le Italija, kajti mednarodno časopisje je spet začelo razpravljati o neznosnih razmerah na južnem Tirolskem. Sodnik si je umišljal, da možato brani svoj narod, v resnici je pa le škodoval ugledu Italije. Taki so povsod nacionalistični zagriženci!

VAŽNA POGODBA

Tudi Malaja, bivša britanska kolonija v vzhodni Aziji, postaja samostojna. Londonska vlada je podpisala z voditelji domačinov pogodbo, po kateri naj se najkasneje do dne 31. avgusta 1957 proglasi Malaja za neodvisno državo, ki bo pa kljub temu ostala v »Skupnosti britanskih narodov« ter priznavala angleško kraljico za svojo vladarico.

Nov dokaz, kako kolonialno gospodstvo nad tujimi ljudstvi povsod po svetu vidno razpada. Iz tega sledi, da bo tudi v Evropi tlačenje narodov postalo s časom popolnoma nemogoče.

LEPA PRILIKA

Italijanska socialno-demokratska stranka g. Saragata je imela v Milanu občni zbor, ki je odobril delo vodstva in izrekel zaupnico svojim predstavnikom v Segniji vladi.

Na zborovanju je govoril tudi g. Cesare, urednik znanega tukajšnjega mesečnika »Trie ste«. Zahteval je, naj se stranka odločno bori za pravo cono in deželno samoupravo v naših krajih. Učvrsti naj se sodelovanje med sosednimi narodi ter zajamči zaščita narodnih manjšin.

Da se je g. Cesare zavzel za pravice manjšin, je pametno in hvale vredno. Prvi nujni ukrep socialno-demokratske stranke bi moral biti, da njen minister prosvete g. Rossi temeljito spremeni zloglasni načrt o zakonitvi slovenskih šol.

Lepa prilika, da socialni demokrati z dejanji dokažejo, ali so Slovencem pravični.

PREŠERNOVE PROSLAVE

Šolska oblastva na Tržaškem in Goriškem so odredila, da se 8. februarja obhaja na vseh slovenskih šolah obletnica smrti našega največjega pesnika Franceta Prešerna. V Sloveniji ima mladina pouka prost dan.

MLADINA, POZORI!

V rimskem senatu je bil stavljen predlog, naj se v vsaki pokrajini Italije ustanovi poseben odbor z naslednjo nalogo: pazi naj, da mladina pod 16 leti starosti res ne obiskuje zanjo neprimernih kinematografskih predstav. Za to določene osebe naj bi hodile po kino dvoranah in metale ven neubogljive fantaline in punčare. Takih filmov ne bo manjkalo!

Rojstna hiša našega pesnika Franceta Preserna, čigar obletnico smrti smo proslavili 8. februarja. Ustvaritelj prečudovitega Sonetnega venca, Sonetov nesreče, Krsta pri Savici in drugih nesmrtnih pesniških stvaritev se je rodil v Vrbi na Gorenjskem l. 1800.

NOVICE

BILA JE ZELO POTREBNA

V Pescari je odvetnik D'Amico ustanovil novo stranko, in sicer »Narodno zvezo neodvisnih naprednih zapadnih socialistov«. Njen program obsega 13 točk, od katerih je že prva zelo zanimiva: gojiti je treba — je tam zapisano — mnogo sadnega drevja, zakaj le sadje bo rešilo človeštvo grozeče lakote.

Vodja te »prepotrebne« stranke bo prišel predavati tudi v Trst.

DAR DOMOVINE

Na prvega zmagovalca v smučanju na olimpijskih tekmah v Cortini d'Ampezzo Tonija Sailer je Avstrija zelo ponosna. Njegova rojstna občina Kitzbuehel mu je darovala 1000 kv. metrov zemljišča, da si na njem sezida hišico. Ker je Sailer po poklicu klepar, mu bodo poklonili tudi vse orodje in drage stroje, ki jih potrebuje v delavnici.

»VSAK BI GA PIL, PLAČAL PA...«

V Rimini je stopil v gostilno Furlani lepo oblečen moški ter si naročil imenitno večerjo. Ukazal je gostilničarju, naj postrže tudi vsem ostalim gostom. Vse je jedlo in pilo najboljša vina. Ko so mu pa predložili visok račun, je vrgel na mizo prazno listnico. Prihiti so orožniki in ugotovili, da je prešerni plačnik 50-letni Regazzi iz Bolonje, ki je pravkar prišel iz ječe, kjer je odsedel 14 let.

Swobode se je veselil le en sam dan.

NOV POKLIC

Mnoge poročene ženske morajo tudi na Angleškem iskati zaslužka izven hiše. Ko pridejo iz podjetja domov, se jim zvečer večkrat zahoče kina ali druge zabave. Kdo naj čuva otroke? Prijavili so se posebni plačani otroški čuvaji. Sede lepo na divanu pri radiu, obenem pazijo, ali se je otrok prebudil, da ga spet uspavajo. Zanimivo je, da se za to delo priključajo posebno revni visokošolci in izobraženci.

ZOPET SLEPARIJE

V Rimu je policija položila roko na pravo organizacijo goljufov, ki so si na kaj lahek način služili milijone. Tiskali so zdravniške recepte in stavili nanje ponarejene žige bolniških blagajn. Z njimi so dobivali v lekarnah brezplačna draga zdravila in jih prodajali naprej s polovično ceno. Policija je odkrila po raznih lekarnah kar 5000 takih receptov. V luknjo so vtaknili tudi več zdravnikov in bolniških strežnic.

SMRT V KUHINJI

Človek bi mislil, da se največ ljudi smrtno ponesreči zunaj na cestah in da je še najbolj varno doma. Številke pa govore drugače: v modernih kuhinjah z različnimi plinskimi in električnimi napravami se pripeti več smrtnih nezdod, kot bi človek sodil. V Nemčiji se je lani v domači kuhinji smrtno ponesrečilo 8000 gospodinj. Vzrok sta nepazljivost in nemarnost. Pazite posebno na plin!

Položaj v naših krajih se zastruje

Nadaljevanje s 1. strani

naj zapuste naše ozemlje ter gredo z ženo in otroki po svetu.

Tako ravnanje je tudi iz naslednjega vzroka povsem nezakonito. Po sporazumu, ki sta ga sklenili Italija in Jugoslavija decembra 1950, bi o končni usodi vsake opcijske prošnje morali odločiti predstavniki obeh vlad. Imenovana bi torej morala biti mešana jugoslovansko-italijanska komisija, ki naj obravnava vsako poedino prošnjo ter pazi pri tem na to, da s svojo odločitvijo ne raztrže in s tem uniči poedine družine.

Vse dotlej dokler skupna komisija dokončno ne reši prošnje, morajo pa optanti vsakoraz uživati vse pravice, ki gredo laškim državljanom: imeti morajo potni list, ostati v seznamu volilcev, obdržati svoje službe in obrtna dovoljenja in oblastva jim izstavijo, če je potrebno, celo državljanski list!

In res, kadar gre za optante italijanske narodnosti, se rimska vlada in prefekture teh predpisov tudi strogo in vestno drže. Sa-

NEOBČUTLJIVI JOŽE

Prejšnji ponedeljek so se branjevke na pokriti tržnici v Trstu kar stresle, ko so ugledale možaka, ki je v ledeni burji mirno korakal v samih hlačah po ulici. Jopič in — srajco je nosil na roki in se blaženo smehljaj. Ko je pristopila policija, se je pa Jože Skopac silno razjezil, da mu kratijo osebno svobodo. Nekega stražnika je tako odsunil, da mu je zvil roko. Jože ga je imel namreč precej pod kapo, čeprav je bil golgolv.

MINISTER NA KVESTURI

Notranji minister Tambroni se je pretekli teden hotel prepričati, kako sprejemajo ljudi po uradih. Šel je na kvesturo in se prijavil kot navaden človek. »Izpolnite prigrisnoco — je zarenčal sluga — »in sedite tja na klop!« Tu so sedele več ko eno uro že druge osebe. Tudi minister je moral zelo dolgo čakati. Ko je mislil, da je na vrsti, ga je neki višji uradnik odrinil v stran in spet je bilo treba čakati. Končno je vendarle prišel pred kvestorja, kateremu je gotovo nekaj gorkih povedal.

PRETRESLJIVA NESREČA

V ponedeljek zvečer se je na progi Milan-Benetke pripetila strašna nesreča. Ko se je bližal osebni vlak iz Milana postaji Cassano d'Adda, je strojevodja naenkrat z grozo zapazil, da stoji na tračnicah pred njim že drugi vlak. Ker ni mogel več ustaviti, je lokomotiva, težka 691 ton, tresčila z brzino 50 kilometrov v zadnje vozove spredaj stoječega delavskega vlaka. Udarec je bil tako silovit, da je lokomotiva pridrla v vsej svoji dolžini v tretji razred tujih vozov, lomeč vrata in klopi, kot bi bile iz papirja.

Po vlaku se je razlegalo presunljivo vpitje. Šestnajstletni delavec Imeri je klical kot blažen na pomoč in nehal obupno kričati. Nogo je imel zagozdno med sedežem in kurilnimi cevmi, iz katerih je hrumela vrela voda na njegove žive rane. Izven vlaka je 56-letni Piazzoni, čeprav je imel zmekčan nos, vodil pod pazduho mladenko, kateri je bila lokomotiva odtrgala levo nogo in desno roko.

Daslej je umrl en potnik, nad sto jih je pa ranjenih.

mo če gre za uboge Slovence, vsa ta določila zanje več ne veljajo. Nov dokaz, kakšno razliko dela Rim med prebivalci različne narodnosti in kako hudo je živeti Slovencem v Italiji!

To vse se godi pri nas ravno v času, ko se v naše kraje vseljujejo v vse večjem številu in iz dneva v dan begunci iz Istre. Oni dobe seve v nekaj dnevih državljanstvo, njim so takoj na razpolago stanovanja, njih nemudoma vpišejo v volilne imenike ter jim dajo pri nameščanju v službe prednost pred domačini. Tu rojeni Slovenci, ki so bili žrtve fašističnega preganjanja, naj gredo s trebuhom za kruhom po svetu, na njih mesta pa naj pridejo istrski priseljenci.

Vsakdo — razen italijanskih nacionalistov — razume, da je tako stanje nevzdržno. Če Rim ne spremeni svoje politike do Slovencev, je jasno, da bo prej ali slej nastal med sosednima narodoma na Jadranu iznova spor, ki bo pokopal tudi prijateljsko sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo ter s tem mir v tem kočljivem delu Evrope.

Dopisi s Tržaškega

NABREŽINA

Na ponedeljkovi seji občinskega sveta v Nabrežini je bilo na dnevnem redu poročilo odbornika za javna dela g. Ada Vižintina. Iz njegovega izčrpnega poročila smo zvedeli naslednje:

V začetku leta 1954 je občina prejela 2 milijona lir za podaljšanje greznice v Devinu ter 400 tisoč lir za zgradnjo javnega stranišča v devinskem portiču. Prvo delo je bilo izvršeno, a ga je morska nevihta lani februarja uničila, tako da smo sedaj ostali pri starem. Stranišča ni bilo mogoče postaviti, ker občina ni mogla najti primerne prostora. Zato se je odločila, da ga sezida v sesljskem občinskem kopališču. Delo bo v najkrajšem času izvršeno. V letu 1954 je občina prejela prvih 10 milijonov za novo šolo v Sesljanu, lani pa še poslednjih 15 milijonov. Čeprav so oblastva že zdavnaj bila nakazala denar za šolo, niso še zdaj pričeli z deli, ker so nastale najrazličnejše težave. Prvotni načrt, ki ga je izdelal tehnični urad v Trstu, so morali spremeniti, ker je medtem stopil v veljavo nov zakon o šolskih poslopih.

Nov načrt je zdaj izgotovljen in pričakujemo, da bodo oblastva najkasneje aprila razpisala dražbo. Nekateri svetovalci so pripočali, naj se šola začne graditi spomladi in ne v mrzlih zimskih mesecih.

Lani je država odobrila tudi prvih 11 milijonov za nov otroški vrtec v Nabrežini. Občinska uprava je poiskala zemljišče in se odločila za parcelo, ki stoji ob levi strani ceste proti nabrežinskemu zdravilišču. Tudi to delo pojde v najkrajšem času na dražbo.

Preteklo leto so oblastva nakazala 8 milijonov in pol za asfaltiranje ceste Vižovlje-Mavhinje, ki se bo izvršilo, brž ko se začno toplejši dnevi.

V zadnjem gospodarskem načrtu je občina prejela 40 milijonov za hiralnico. Kakor smo že pisali, mislijo zavetišče zgraditi na cerkvenem zemljišču, nedaleč od električne centrale v Nabrežini. Sedaj so v teku pogajanja s cerkvenimi oblastvi v Gorici in se zdi, da bodo v kratkem zadovoljivo zaključena.

V preteklem novembru so izdelali nov gospodarski načrt za letošnje leto ter predlagali dela za skupno vsoto 88 milijonov lir. Zdi se nam vredno podčrtati, da so letos končno vključili v gospodarski načrt tudi predlog, naj se zgradijo nova šolska poslopja v Štivanu, Cerovljah in Slivnem. Za šolo v Cerovljah so predlagali 15 milijonov, za šoli v ostalih dveh vasicah pa skupno 16 milijonov.

Nadaljnje postavke zadnjega gospodarskega načrta obsegajo razna dela, kot so: nova javna stranišča v Devinu in Sesljanu (3 milijone 500 tisoč), popravila cerkva (3 milijone), greznico v Devinu (3 milijone), javno razsvetljavo (3 milijone), razširitev vodovodnega omrežja (2.500.000), avtobusne čakalnice (1 milijon in pol), ureditev šolskega dvorišča v Devinu (2 milijona), telefonske govornice v Šempolaju, Mavhinjah in Vižovljah (5 milijonov), razširitev ceste v sesljsko kopališče (8 milijonov) ter razna druga cestna dela.

V drugem delu poročila je odbornik Vižintin poročal o poslovanju Selada. V razpravo so posegli številni svetovalci ter izjavljali,

da se pri nameščanju delavcev godijo grobe krivice. Predlagali so, naj občina ponovno zahteva, da se spoštujejo predpisi, ki določajo, da sme pri tej ustanovi vsak delavec biti zaposlen le 6 mesecev in da mora nato prepušiti mesto drugemu brezposelnemu tovarišu.

Ker se pri delih na obmorski cesti povzroča velika škoda v vinogradih, so nekateri svetovalci predlagali, naj občina ukrene vse potrebno, da se zaščitijo koristi naših kmetovalcev.

Prizadetim vinogradnikom svetujemo, naj takoj zaprosijo za odškodnino, ki jo mora plačati gradbeno podjetje. Prošnje naj pošljejo tudi v vednost upravi državnih cest v Trstu. Priporočljivo je, da k prošnji priložijo tudi oceno škode, ki naj jo po možnosti sestavi kmetijski izvedenec.

Na prihodnji seji občinskega sveta bo na dnevnem redu poročilo o krajevnem tujskem prometu.

ZIMSKA POMOČ

Med nekaterimi reveži devinsko-nabrežinske občine vlada že več časa veliko razburjenje, ker niso doslej prejeli nobene podpore iz sklada za zimsko pomoč. Njihova nevolja je popolnoma upravičena, ker zares ne razumemo, zakaj ni tržaška prefektura še določila vsote, ki pritiče devinsko-nabrežinski občini. Že dva tedna razsaja po Tržaškem hud mrz in so na žalost pri nas mnogi ljudje ter družine, ki nimajo česa jesti.

Gospodje, ki upravljajo sklad za zimsko pomoč, nosijo zato vrhano mero odgovornosti za trpljenje naših nesrečnežev.

Tudi občinska podporna ustanova bi morala podrezati gospode na prefekturi, da končno določijo znesek za nabrežinske reveže. S tem bi odvrnila številne pikre pripombe, ki danes morda neupravičeno lete na njen račun.

ŠEMPOLAJ

Pretekli torek zvečer se je iz doslej še neznanih vzrokov vnel precejšen požar v nekem gozdu pri Šempolaju. Vaščani so takoj poklicali na pomoč gasilce z Opčin, ki so po enournem neumornem delu požar docela pogasili. Zgorelo je približno 600 kv. metrov gozda, ki je last g. Miroslava Gabrovca iz Mavhinj št. 11. Zdi se pa, da škoda ni ravno velika.

V zadnjih mesecih se je pri nas razvil zelo živahen osebni promet. Skozi vas gredo številni ljudje, ki prihajajo ali odhajajo na jugoslovanski Kras. Ker se redno dogaja, da čaka na avtobus od 40 do 50 potnikov, je nujno potrebno, da se zanje čimprej zgradi čakalnica. Nedopustno je namreč, da morajo ljudje čakati na mrazu in burji ter se tako izpostavljati najrazličnejšim nevarnostim.

Menimo, da bi moralo za čakalnico prispevati tudi avtobusno podjetje, ki zadnje čase služi lepe denarce.

MILJE

Miljska občina tudi letos pripravlja za pustni torek, 14. februarja, velik sprevod alegoričnih vozov in mask. Spreveda se bodo udeležile razne skupine iz Milj, Miljskih hribov, Žavelj in morda celo iz Tržiča. Najlepši voz ali maska bo prejela 150 tisoč lir

nagrade. Druga nagrada znaša 100 tisoč, tretja pa 75 tisoč lir.

Tukajšnja občinska uprava si od maškade obeta znatne koristi, ker pričakuje, da bo ta dan prišlo v mestece veliko število Tržičanov ter pustilo v številnih gostinskih obratih lepe denarce.

Pripravljalni odbor zagotavlja, da bo letošnji pust izredno slovesen in zanimiv.

BAZOVICA

V zadnji številki Novega lista smo brali, kako uslužbenci tržaškega zdravstvenega urada nadlegujejo lonjerske mlekarice. Tudi nam se večkrat dogodijo slične sitnosti, saj mnogi Bazovci živijo izključno od živinoreje, to se pravi pretežno od prodajanja mleka. Nasveti, ki jih je mlekaricam dal lonjerski dopisnik, se nam sicer zdijo pametni in koristni, vendar menimo, da bomo prej ali slej morali v tej važi panogi našega gospodarstva poiskati novih poti, ki odgovarjajo potrebam sodobnega človeka.

Ker smo prepričani, da je le v organizaciji moč, menimo, da bi bilo zelo koristno, če bi se na Bazovici ustanovila zadružna mlekarna, ki bi služila tudi bližnjim vases, kakor so Gročana, Gropada, Padriče itd. ter skrbela za prodajo mleka v mestu.

Nekatere mlekarice, ki danes živijo od prevažanja mleka v Trst, bi lahko našle zaposlitev v novoustanovljenem podjetju, druge pa bi se lahko bolj posvetile gospodinjstvu in drugemu delu na kmetiji. Marsikdo pravi, da je ta stvar neizvedljiva, češ da nam manjkajo sredstva, kapital in strokovno osebje.

Zdi se nam pa, da bi potrebni kapital le mogli zbrati med bazovskimi in okoliškimi kmeti, in sicer tako da bi ustanovili delniško družbo. Morda bi se poleg kmetov pojavil še kdo drugi, ki bi bil pripravljen kupiti nekaj deležev, saj bi od tega imel samo dobiček, ker dejansko obstajajo osnovni pogoji, da bi mlekarna uspevala, strokovnega osebja pa bi ne bilo težko najti.

Proizvodnja mleka je pri nas izredno važna gospodarska panoga, ki pa bo gotovo zašla v krizo, če se ne bomo pravočasno znašli. Zavedajmo se, da moramo že danes tekmovali z drugimi bolj organiziranimi in bogatimi podjetji, in predvsem z družbo Martotto. Naš način prodaje mleka je zastarel ter bo s časom onemogočen, če ne bomo pravočasno krenili na druga, modernejša pota.

Baz. kmet.

OBVESTILO

Sindikatski slovenskih šolnikov obvešča svoje člane, da bo občni zbor 12. t. m. ob 9. uri zjutraj. Ker gre za važne sklepe, poziva člane, da se ga polnoštevilno udeležijo.

Glavni odbor.

!SLOVENSKO GOSPODARSKO UDRUŽENJE

obvešča vse člane, da bo

LETOŠNJI REDNI OBČNI ZBOR

v nedeljo, 19. februarja, ob 9. uri
v prostorih Tržaške trgovinske
zbornice

in vabi vse člane, da se ga
z gotovostjo udeležijo

Dopisi iz Goriške

HUDA ZIMA NA GORIŠKEM

Pretekli teden je tudi v Gorici in na deželi pritisnil hud mrz. Toplomer je padel celo do 10 stopinj pod ničlo.

S hudo zimo so zelo zadovoljni le trgovci, ker niso že dolgo prodali toliko volnena blaga kot v teh dneh.

Marsikako bridko uro so pa preživeli goriški dijaki, ker so bile šole, posebno nekateri odsojni razredi, premalo zakurjeni. Saj ni toplota dosegla niti 8 stopinj.

Ni čudno, da so se nekatere italijanske šole javno pritožile zaradi preslabe kurjave. Mestna uprava ne daje šolam dovolj kuriva. To velja za slovenske in italijanske šole. Zato jo pozivamo, naj da šolam v teh mrzlih dneh dovolj kuriva, da ne bodo dijaki izpostavljeni nevarnosti raznih bolezni.

ZADOVOLJIV USPEH

V Novem listu smo nekajkrat izrazili potrebo po dveh novih obmejnih blokkih. Končno so pogajanja oblastev obrodila uspeh.

Nov dvolastniški blok bodo odprli na Rafutu morda že do 15. t. m. Na jugoslovanski strani so v ta namen tudi že zgradili lično stavbico, na italijanski strani pa so postavili leseno barako. Tako bo močno olajšan mednarodni promet pri Rdeči hiši, ki je bil doslej zares že preobremenjen, kar je povzročalo težkoče pri pregledovanju vozil in potnikov.

V istem času bodo otvorili tudi blok na solkanski cesti, da ne bo treba ljudem delati dolgega ovinka preko soškega solkanskega polja.

Naša želja je, da gredo oblastva na eni in drugi strani obmejnemu prebivalstvu v vseh potrebah na roko, saj je bilo skoro 10 let hudo oškodovano v gospodarstvu in svobodnem osebnem gibanju.

ŠTEVERJAN

Naše županstvo je poslalo vsem slovenskim listom pojasnilo, zakaj je moral občinski svet zavrniti prošnjo S.K.P.D., da bi dobilo v najem občinsko dvoranico. Dokler se županstvo ni preselilo iz prostorov v ljudski šoli v obnovljeno občinsko hišo, je prosvetno društvo imelo tam svoj sedež.

V pojasnilu je rečeno, da je občinski svet prošnjo zavrnil, ker ni mogel nihče prevzeti odgovornosti za morebitno oškodovanje poštnega urada ter za varnost tajnih listin občinske uprave. Dvoranica je sedaj določena za zdravniško ambulanto in materinsko posvetovalnico. Poleg tega zakon prepoveduje, da bi bil v prostorih občinske hiše sedež kakega društva. Tudi župan ne more z njimi svobodno razpolagati.

Občinski tajnik ima po zakonu pravico do posvetovalnega glasu in je zato na seji pripomnil, da po zakonu ni mogoče prošnje društva ugodno rešiti.

To je moral tajnik storiti tudi zaradi tega, ker je osebno odgovoren za varnost občinskih dokumentov. Čitatelji Novega lista naj to pojasnilo upoštevajo.

Pred kratkim se je pri nas dogodilo več tatvin. Neznani tiči so se vrgli na kokoši, razno blago in so iz hleva posestnika Gravnerja Jožefa na Dvoru hoteli odnesti celo prašiča. Bili so ga po glavi, da bi ga omamili. Ker se je žival preveč dala, so se tatovi

ustrašili in zbežali. Zjutraj so Gravnerjevi našli žival v takem stanju, da so jo morali zaklati.

Za tatovi ni ne duha ne sluha. Naj danes še povemo, da so naši fantje na svečnico v lepih vrstah odkorakali na nabor v Gorico ter veselo prepevali slovenske pesmi. Tako je prav!

TRŽIČ

V zadnji številki smo poročali, da je splula v morje motorna ladja Rosandra. Preteklo soboto pa so splovili še minolovca »Allor« in »Edera«, ki so ju naše ladjedelnice zgradile za italijansko mornarico. Pri veliki slovesnosti je mornarico zastopal admiral Bigi. Svečanosti so se udeležili številni zastopniki državnih, vojaških in cerkvenih oblastev.

Sedaj gradijo v Tržiču še 11-tisočtonsko ladjo, 36-tisočtonsko petrolejsko ladjo za družbo Esso in dve petrolejski ladji po 19 tisoč ton za italijanske pomorske družbe. S tem je zagotovljeno delo do 1960. leta. Admiral Bigi je z izbranimi besedami pohvalil vodstvo in delavstvo tržiških ladjedelnic ter obljubil, da bo mornarica tudi v bodočnosti naročevala ladje v našem mestu. Zato upamo, da naročila ne zmanjkajo tako hitro, kar je izredno tolažljivo za vse delavce tržiškega okraja. V kratkem bo mogoče zaposliti tudi tiste delavce, ki so bili začasno odpuščeni, pozneje pa še nove.

JAMLJE

Vsi Kraševci iz srca pozdravljajo vest, da se bo obnovila in popravila cesta, ki je vezala Devetake in druge kraške vasi z Opatjim selom. K obnovi poti bo prispevala, kakor čujemo, s primernim zneskom država, ostalo bo pa dodala naša občina.

Zares že skrajni čas je, da se to prepotrebno javno delo izvede, saj moledujemo zanj že leta in leta. Naj uporabimo priliko za prošnjo in opomin na pristojna oblastva, da bi ne pozabila na ljudsko šolo v Jamljah. Da bo zgrajena do začetka prihodnjega šolskega leta, kakor nam je bilo že večkrat obljubljeno, je treba v kratkem začeti z deli. Javna uprava mora paziti, da ne prelahkomiselno razočara upanja ljudstva! S takim ravnanjem bi ustvarila v obmejnih krajih le hudo nevoljo. Zato pričakujemo, da bo dana obljuba pravočasno izpolnjena.

IZ SOVODENJ

Kavo in sladkor za mesec februar so že začeli deliti. Dobi ju vsak po običajni ceni in količini. Na občinski oglasni deski naj si neposredni kmetovalci ogledajo seznam posestnikov in njihovih družinskih članov, ki imajo pravico do bolniške pomoči. Morebitne pritožbe proti seznamu se vlagajo na prefekturo, in sicer na kolkovanem papirju za 100 lir. Pritožbe je treba narediti do dne 1. marca.

Naši nogometaši se kar dobro držijo. Predpreteklo nedeljo so premagali četo iz Mariana z izidom 2:1. Če bodo zmagali še v Zagraju, pridejo v tekmovanju za prvenstvo v naši deželi na prvo mesto.

IZ DOBERDOBA

Vsi Kraševci beremo z zanimanjem in velikim zadovoljstvom tržiške dopise v Novem listu, ki govore o velikih delih v tamkajšnjih

ladjedelnicah. Naši delavci se razveselijo vsake vesti o naročilih novih ladij, saj je njihovo življenje zelo odvisno od ladjedelnic.

V zadnjem času nas je nekaj nedelj zaporedoma obiskalo obilo tržaških in goriških loveev, ki so napovedali boj lisicam. Zdi se nam pa, da niso imeli posebne sreče.

Pred nedavnim smo v Novem listu omenili, da nismo prav nič zadovoljni s pošto, ki je neredna in prepočasna. Ponavljamo zahtevo, naj bi se nam v prihodnosti pošiljke redneje in hitreje dostavljale. Le malo dobre volje je treba, pa se vsa stvar lahko uredi tako, da bomo Doberdobei zadovoljni.

NOVA HIRALNICA V LOČNIKU

Svojčas smo že poročali, da je mestna uprava kupila veliko zemljišče v Ločniku, kjer naj bi se zgradila nova hiralnica. To je zares neodložljivo delo, ker stari in od dela onemogli ljudje nujno potrebujejo zavetišča. Nova zgradba bo stala 300 milijonov lir. V zavetišče bo sprejetih 300 ljudi. Upamo, da se bodo dela lahko v kratkem začela.

HUDA STANOVANJSKA KRIZA

Kako strahotno muči revne sloje stanovanjska kriza v Gorici, nam dokazuje tudi oddajanje stanovanj v novi hiši v ulici Lanteri. Za 9 stanovanj je zaprosilo nič manj kot 500 oseb.

Komisija, ki ima nalogo oddajati stanovanja, nima lahkega dela. Njen trud je nekoliko olajšan s tem, da nima nihče pravice do priziva na sodnijo.

GORIŠKI PUST

Kljub hudemu mrazu je goriški pust zelo živahen. Obe zadnji nedelji sta se od Goriške skozi glavne mestne ulice vila dolga pustna sprevoda. Na stadionu pri Sv. Roku so izbrali »damo bianco« pustno kraljico. Njeno vladavino so slovesno razglasili v nedeljo zjutraj na Travniku. Popoldne pa je bila tekma med 16 alegoričnimi vozovi in raznimi maškaradnimi skupinami. Ako človek pomisli na množico brezposelnih, na veliko revščino in na pičlo letošnjo zbirko za zimsko pomoč, zgubi kaj kmalu veselje do pustnih norij, ki požrejo ogromno denarja. Še bolj se zresni, ko zve, da se vseh teh pustnih prireditev udeležujejo tudi najvišji predstavniki oblastev.

SMRTNA PROMETNA NESREČA

Ko je v ponedeljek zjutraj šla magistratna uradnica g. Braulin v službo, jo je v ulici V. Veneto podrl avto. Zaradi hudih poškodb je uboga reva umrla kmalu potem, ko so jo pripeljali v bolnico.

Pokojnica je bila izredno vestna in natančna uradnica. Sprejemala je smrtne prijave in izdajala mrtvaške liste. V lepem in hvaležnem spominu jo bomo ohranili tudi Slovenci, ker je bila tudi do nas ljubezniva in vedno ustrežljiva, česar žal ne bi mogli napisati o vseh uradnikih.

Res je že skrajni čas, da oblastva končno ukrenejo vse potrebno, da se preprečijo smrtne nesreče. Tudi sodnija bi morala bolj strogo postopati proti brezvestnim vozačem, saj presega število nesreč na Goriškem že vsako mejo. Naj odgovorni krogi pogledajo malo v Švico in proučijo, kako tam skrbijo za osebno varnost državljanov.

Pri nas pa zdaj pa zdaj nekoliko zakričijo in nalepijo nekaj razglasov, a vse ostane pri starem.

Beneška Slovenija

IZ VIDMA

V nedeljo se je v našem mestu in po vsej zapadni Furlaniji razširila vest, da je sv. stolica imenovala za videmskega nadškofa msgr. Zaffonata, dosedanjega škofa v Vittorio Veneto.

Med prvimi, ki je čestital našemu novemu nadpastirju, je bil goriški nadškof msgr. Ambrosi. Sedanji videmski nadškof je dobro znan tudi Goričanom. Mudil se je večkrat v Gorici, kjer je ob zadnjem evharističnem kongresu tudi pridigal.

Beneški Slovenci upamo, da bo poznavanje goriških narodnostnih razmer podpiralo našega nadpastirja v dobri volji in v zares katoliškem hotenju, da prekličie vse krivične jezikovne uredbe v cerkvah Beneške Slovenije, ki jih je izdal njegov predhodnik. Z njimi ni pokojnik le težko kršil pravice vernikov, marveč rušil tudi temelje cerkvenega prava in katoliške morale.

Slovensko verno ljudstvo iskreno pozdravlja svojega novega nadpastirja in mu izraža svojo sinovsko vdanost.

IZ ČEDADA

Hud mraz je zajel tudi naše kraje; že od 1. t. m. kaže toplomer stalno 10 stopinj pod ničlo in vrh tega piha še čedadski veter. Kdor le more, se tišči pri peči in gre na ulico le, če ima nujne opravke. Kdor se doma

dolgočasi, gre v toplo kavarno, kjer ne manjka prijateljev, ki razpravljajo o sibirskem mrazu in dnevnih dogodkih. Največ se te dni govori o »Pohujšanju v Šentlenarski dolini«.

Spravil ga je na dan seveda z velikimi črkami in kričečimi naslovi »Messaggero Veneto«: »V pristno italijanskih nadiških dolinah v Kosci nočejo novega duhovnika v cerkvi. Dolinci so vikarju preprečili vhod v župnišče in pričakujejo, da jim novi nadškof pošlje italijanskega duhovnika.«

Bog pomagaj! Kaj se je zgodilo v Kosci? Upor, revolucija? Čudaški don Boldarino, stoođstotni sodelavec »komitažev«, je po dolgem oklevanju in upiranju vendar pobral šila in kopita in jih prenesel v nam neznane kraje ter prepustil novo ustanovljeno župnijo Kosco župniku g. Jožefu Kijačiču, bivšemu trémunskemu vikarju. To je silno razkačilo znane »italianissime«, ki jim je poverjena varnost nadiških dolin pred slovensko nevarnostjo. Svet naj zve, da kozijski verniki ne marajo slovenskega župnika, pač pa hočejo zopet Boldarina. Ko je 28. januarja novi župnik pripeljal v Kosco svoje pohoštvo, so tam čakali domači možje, da bi spravili pohoštvo v župnišče. Hiša pa je bila trdo zaklenjena in tisti, ki je imel ključ, jih ni hotel dati, češ da je župnišče vpisano v zemljiški knjigi na njegovo ime in da je zato pred zakonom on lastnik. Ta don Bol-

darinov podrepnik, ki so ga zaščitniki dobro poučili, nikakor ni hotel izročiti ključev. Tako je nov župnik ostal s pohoštvom v najhujšem zimskem mrazu na cesti. Ne orožniki ne sodnik ne polkovnik Olivieri niso mogli prepričati gospoda Čiuca (Čuka), da bi izročil ključ. Ko so prišli omenjeni gospodje prepričevati g. Čuka, se je mož uprl in z njim nekateri drugi čuki in sove, to se pravi »ljudstvo« nadiških dolin. Drugi dan je »Messaggero« seveda priobčil hrupni ošalek proti Slovincem. Don Boldarino, ki je stalno v zvezi s čuki iz Kosce, je bil tako maščevan!

Ker ni »komitatu« uspelo uničiti slovenskih duhovnikov s pomočjo cerkvenih in civilnih oblastev niti s spomenicami in ne s protesti, ovadbami, slepimi okrožnicami in obrekovanji, hočejo to doseči po »volji ljudstva«, katerega tolmač je »Messaggero«.

O namenih in ukrepih cerkvenih predstojnikov so dobro poučeni od don »Boldarinov«, ki so še ostali v nadiških dolinah in pomagajo rušiti vero našega ljudstva.

Mislimo, da cerkveni predstojniki dobro poznajo razmere, vse, »čuke« in »boldarine« ter da bodo vse lepo uredili v korist katoliške Cerkve.

Da bi »Messaggero« še više dvignil prah in vznemiril javnost, se je obregnil tudi ob letošnji Trinkov koledar pod naslovom: »Il Trinko koledar corregge il Papa«. V članku opozarja notranje ministrstvo, da je koledar nevaren za širjenje komunizma v teh krajih.

BELI GRAD ZAKLETI GRAD

Ta je že hotel odstopiti, ker ni mogel v svojem poštenju priznati potrebe vojnega klanja. Prej je še poslal odposlanca, generala orožnikov Cerica, v Rim, da bi v palači Venezia, kjer je Mussoilni koval slavohlepne načrte o velikanskem afriškem imperiju, povedal, da se Etiopsko podkraljestvo ne bo moglo upirati desetkratni premoči. Vse je bilo bob ob steno.

Nazadnje se je podkralj odločil, da pojde sam v Rim. V začetku aprila je z letalom priletel v prestolnico. Neodločnemu kralju, ki je v važnih trenutkih države zbiral stare novice, je dokazal, da bo Italija zaradi črnege vodje zgubila vojno in kolonije. Viktor Emanul je sicer prikimal, vendar je mlademu princu tudi povedal, da se vojak ne sme nikdar bati. Stari mož, ki je kraljestvo le na zunaj predstavljal, je z očitkom Amadeju skušal prikriti le svojo lastno strahopetnost pred dejanskim voditeljem države.

Iz Kvirinala se je princ odpeljal k Mussoliniju. Pogovor je bil buren in poln medsebojnih očitkov. Savojski princ je bivšemu ljudskošolskemu učitelju zabrusil v obraz: »Vlada se za Abesinijo ne briga nič; hoče iz zemlje in ljudstva vse izžeti, dati pa ničesar. Manjkajo ceste, šole, zdravniki. Za obrambo dežele ni nič poskrbljeno. Prihajajo pa tja samo dosluženi strankini pristaši, ki so slabši kot prejšnji neguševi rasi!«

Mussolini je ves zaripljen odskočil s stola in tolkel po mizi; pene so se cedile iz ust, ko je bruhal:

»S Savojsci ni mogoče delati! Italijanski veliki imperij se bo ustvaril na bajonetih

črnih sraje, z našimi topovi, ki bodo gremeli ves črni kontinent. Vojna je potrebna, ker jo hoče narod!« Ob teh besedah se je začelo s trga Venezia tuljenje: »Hočemo vojno, hočemo vojno! Du-ee, du-ee!«

Črni gospodar je končal svoje besede: »— Visokost, vojno hoče, kakor čujete, sam narod,« in je pokazal s cesarskim zamahom na trg.

»Ekscelenca, brez orožja ne more biti vojne; orožja nimamo. Vojna pomeni konec italijanskega imperija«, je pribil princ in odkorakal skozi dolgo dvorano. Mož na drugem koncu sobane je pa stopil na balkon in zarjul v množico: »Sveto vojno hočete?«

»Da, du-ee, du-ee!«

»Imeli jo boste«, in je dvignil desnico v pozdrav.

Princ je še isti dan odletel poln temnih slutenj, a junaško, svoji usodi naproti.

Nekaj tednov je že bil podkralj v Adis Abebi. Bistro je opazoval, kaj se godi na mejah kolonije. Njegovi obveščevalci so točno prinašali obvestila, da se Angleži v Sudanu in Keniji pripravljajo z vsemi silami na vpad v Abesinijo. Le britska Somalija, tako so pravila poročila, nima dosti vojaštva.

Na pritisk podkralja je končno fašistična vlada poslala nekaj starih tankov in letal. To orožje je pa tudi bilo zadnje, ki je prišlo skozi sueški prekop, ker so Angleži že nekaj tednov zatem zaprli to edino pot iz Evrope v Abesinijo.

Amadej je bil z maloštevilno armado in zastarelim orožjem obkoljen ter odrezan od domovine.

Po vojni napovedi je skušal nekoliko zrahljati obroč, ki ga je vedno bolj stiskal. Z nekaj divizijami in tanki je udaril na Britansko Somalijo. Njegove čete so vedno globlje prodirale v osrčje pustinj in puščav in doma so listi peli slavospeve prvim velikim uspehom. V resnici pa je bil pohod v prazno in pusto deželo velika strateška napaka. Dragocene zaloge nafte so tanki in dolge avtomobilske vrste kar požirale na tisoče kilometrov dolgi poti proti Arabskemu morju. Iz Italije pa ni prišla več niti kaplja te dragocene tekočine, ki je tako nujno potrebna moderni armadi. Napad v Somalijo je vidno zmanjšal tudi zaloge streliva in živeža. Prepozno so v glavnem stanu v Adis Abebi uvideli, da je šlo vse po britanskem načrtu: sovražnika zvabiti daleč proč od oporišč, ga razredčiti in mu sprazniti zaloge.

Morda bi se še dal rešiti položaj italijanskih čet v Abesiniji, toda načrt se je izjalovil zavoljo prinčevega poštenja, ki ni hotel prelomiti vojaške prisega in dane besede.

(Dalje)

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

GOSPODARSTVO

VPRAŠANJE KRIŽANCEV V VINOGRADNIŠTVU

Do pred 100 leti je bilo pri nas vinogradništvo zelo enostavno, saj tedaj niso poznali ne oidija ne peronospore in tudi ne trtne uši, ki so že resno ogrožale obstoj evropskega vinogradništva. V teku let so našli sredstva proti tem škodljivcem, a se je zato pridelovanje vina znatno podražilo. Potemtakem je umljivo, če je nastalo stremljenje vzgojiti take sorte, ki bi uspešno kljubovale škodljivcem. Napravljenih je bilo na milijone poskusov: Iz Amerike so bili prenesli sorte, kot so izabela, ki je pri nas znana pod najrazličnejšimi imeni (francoska, američanka, katanija itd.): iz ameriških divjih vrst so skušali vzgojiti nove sorte. Od tod med drugim današnji »klinton«, ki se je pri nas razširil posebno po prvi svetovni vojni; mnogi so skušali križati evropsko žlahtno trto (vitis vinifera) z ameriškim divjimi sortami in je tako nastalo na tisoče novih sort, ki jih vse skupaj štejemo k družini »samorodnic« ali šmarnic (produttori ibridi).

KAKŠNA JE VREDNOST SAMORODNIC?

Izkušnje zadnjih desetletij pravijo, da ni nobene samorodnice, ki bi bila popolnoma odporna proti trtni uši (filokseri). Ravno tako še ni odkrita nobena, kateri bi peronospora in oidij prav nič ne škodila. Izkazalo se je tudi, da ni mogoče vina samorodnic starati ali hraniti za več let, ker so podvržena vplivom zraku in zelo spreminjajo barvo.

Kljub temu so se samorodnice zelo razširile v nekaterih državah. Strokovnjaki so ugotovili, da spada v Franciji, v najbolj klasični deželi vina, k samorodnicam ena petina vseh trt. Enako je tudi v Avstriji, na Ogrskem in deloma tudi v Jugoslaviji. V Italiji je bil l. 1931 izdan poseben zakon proti širjenju samorodnic, a ker niso zakona strogo izvajali — in to velja še vedno — se je širjenje le nekoliko upočasnilo.

V Franciji je bil 8. septembra 1955 izdan poseben odlok, ki omejuje število samorodnic na 25 vrst. Med dovoljenimi so tudi nekatere sorte, ki se v naših krajih niso obnesle. Najboljše samorodnice so danes: Bacò 1 (— 24.23), Seibel 5455, Seibel 10.173 in mogoče še Seyve Villard 12.375. Vse druge niso vredne, da jih gojimo; med te spadajo tudi izabela, klinton, noah itd.

KOLIKO ČASA DELUJEJO GNOJILA V ZEMLJI?

Gnojnica pokaže vso gnojilno silo takoj — že v nekaj dneh —, izčrpa pa jo že v prvem letu.

Hlevski gnoj izrabljuje polovico gnojilne moči v prvem letu, ostala polovica koristi še v naslednjih 3 letih.

Dušičnata umetna gnojila se skoraj vsa iztrošijo že v prvem letu, le pri apnenem dušiku (calcio-cianamide) in žveplenokislem amoniaku (solfato ammonico) ostane okoli 10% gnojilne moči še za drugo leto.

Gnojilna moč superfosfata se iztroši za 70% v prvem letu, za ostalih 30% pa v naslednjem. Thomasova žlindra deluje bolj počasi; polovico gnojilne moči pride v po-

štev v prvem letu, 30% v drugem in ostalih 20% v tretjem.

Kalijeva sol — klorat ali sulfat — se izrabljuje že v prvem letu.

O KOKOŠEREJI POMNI,

da od erknjenih piščančkov jih najmanj 10% pogine zaradi mraza;

da so piščanci udarjeni na žita, a da jih ne smeš krmiti samo s temi. Potrebujemo tudi zelenjadi in jim najbolj prija nekoliko ribje ali mesne moke med ostalo krmo;

da je potrebno takoj odstraniti piščanca, ki bi se obotavljal jesti. To je namreč lahko začetek bolezni, ki bi mogla uničiti vse živali v kurniku.

TUDI ČEBULO NAPADA PERONOSPORA

V okolici Chioggie so ugotovili, da povzročitelj peronospora hudo škodo tudi čebuli. Zato je potrebno čebulo poskropiti z raztopino modre galice, brž ko opazimo, da začenja prvi list rumeneti.

NOV NAČIN BOJA PROTI GOSENICAM

Zadnje poletje se je pojavilo v Angliji veliko gosenic kapusovega belina, da se je na nekem mestu moral celo ustaviti vlak, ker so gosenice v velikih množinah hotele prekoračiti železniško progo: vlak jih je toliko pomastil, da so se mastna kolesa vrtela vedno na istem mestu. — Medtem so odkrili neko kužilo (virus), s katerim poprašijo liste in

vse gosenice crknejo v štirih dneh.

Najbrž pa je enostavnejši naš način boja proti gosenicam: z gesarcem poprašimo liste in gosenice crknejo v nekaj urah.

PREVEČ PIŠČANCEVI

V vseh povojnih letih je Italija uvažala velike količine kuretine, posebno piščancev, katere je bilo mogoče prodati po dobri ceni. Zadnje leto pa se je po vsej Italiji tako razširilo vzgajanje piščancev na ameriški način — v baterijah — da je notranji trg že nasičen, tako da morajo velike množice zaklanih piščancev držati v ledenicah, ker jih ni mogoče prodati niti po znižanih cenah.

Poslanec De Marzi, predsednik Zveze perutinarjev, se je zato obrnil na vlado in vprašal, ali ne bi kazalo onemogočiti vsak uvoz kuretine in olajšati izvoz odviskov. Ukrep bi koristil pasivni trgovinski bilanci.

PREVISOKA KMETIJSKA PROIZVODNJA V ZDA

Moderni načini obdelovanja zemlje so v ZDA zelo zvišali pridelke, tako da jih je preveč za notranji trg in redno izvozno trgovino. V zadnjih letih je država odkupovala vse odviške in jih potem skoraj darovala potrebnim državam, med katerimi najdemo tudi Italijo in Jugoslavijo. Sedaj pa hočejo ameriški gospodarstveniki kreniti na druga pota: Namesto da bi država odkupovala in potem darovala odvišne kmetijske pridelke, naj se kmetijska proizvodnja zniža, in sicer na ta način, da se obdelava manjša površina zemlje. Obdelovalno zemljo hočejo skrócić kar za celih 10 milijonov ha. — Zato pa bodo dobivali ameriški kmetovalci nekakšno nagrado. — Torej nagrada za skrčenje proizvodnje!

Sportni pregled

OLIMPIJSKE IGRE

S slavnostnim sprevedom, v katerem so nosili 24 olimpijskih in 32 zastav sodelujočih držav, s slavnostnim govorom Avery Brundagea in z olimpijsko himno so bile v nedeljo zaključene VII. olimpijske igre.

Pri igrah je sicer nastopalo 32 držav, vendar jih je le 13 doseglo razna odlikovanja. Najbolje se je odrezala Rusija, ki je odnesla 7 zlatih, 3 srebrne in 6 bronastih kolajn. Največ so jih pobrali v drsanju in v tekah. Za njo pride mala Avstrija, ki ima najmočnejše alpske smučarje sveta, saj so zasedli prva mesta v vseh 3 alpskih disciplinah za moške: vele, slalomu, slalomu in smuku. Vse je nadkrilil 21-letni klepar Toni Sailer, ki je prvič v zgodovini zimskih iger odnesel gomov kar 3 zlate kolajne in s tem priznanje, da je najboljši alpski smučar sveta. Poleg tega so si osvojili zlato priznanje tudi v drsanju dvojic ter 3 srebrne in 4 bronaste medalje. V tekah so se izkazali Švedi in Finci. Poslednji so si osvojili 1. in 2. mesto tudi v skokih. Švedi so pobrali 2 zlati, 4 srebrne in 4 bronaste kolajne, Finci pa 3 zlate, 3 srebrne in 1 bronasto. Sele za vsemi temi so Američanci, ki prednjačijo v umetnem drsanju, kjer so si tudi nabrali kar 2 zlati in 2 srebrni medalji, nato še srebrno v hokeju in 2 bronasti. Sesta po vrstnem redu je Svica, ki ima odlične alpske smučarke. Osvojile so kar dve zlati priznanji, in sicer v smuku in slalomu, tretje so odnesli moški v bobu. Dobili so še 2 srebrni in 1 bronasto. Precej so razočarali Norvežani, ki so doslej veljali za najboljše med severnjaki. Pri skokih, ki so bili še 1952. le a njihova posebnost, so zasedli šele 9. mesto. Le na 15 km so slavili popolno zmago. Za Norvežani so se uvrstili Italijani, ki so odnesli prvo in drugo mesto v bobu z 2 osebama in srebrno kolajno v bobu s štirimi. Sledi Kanada z 1 srebrno in 2 bronastimi, Nemčija z zlato in 1 bronasto, Japonska z 1 srebrno in na Poljska in Madžarska z 1 bronasto medaljo. Ostalih 20 držav, in med njimi Jugoslavija, se je pa vrnilo domov brez latorik.

Poleg Avstrije in Svice so se torej v srednji in južni Evropi najbolj odrezali Italijani, ki so tekmovali na domačih tleh. Jugoslavija ni napravila slabega vtisa, čeprav so nas tekači in tudi Poldar razočarali. Največja smola pa je bila v tem, da si je tik pred olimpijadi zlomil nogo Tjme Mulej. Zelo požrtvovalni so bili Cvenkelj, Zupančičeva in Dornik. Prvi je dosegel v smuku 22. mesto in ne 42., kot smo zadnjič poročali, Dornik pa 29. in v slalomu 32. mesto med približno 100 tekmovalci. V skokih se je najbolje odrezal Zidar (20), sledita mu Rogelj in Poldar z 21. in 22. mestom. Le v tej disciplini so pustili za seboj Italijane!

V alpski kombinaciji sta se Cvenkelj in Dornik uvrstila na 13. in 14. mesto, kar je še kar lep uspeh, in Zupančičeva na sedemnajsto mesto, tik za odlično Rusinjo Sidorovo. Če pomislimo, da je bilo letos tako malo snega v Sloveniji in da tam ni živnih vzpenjač, da bi se lahko vadili kot v drugih državah, smo lahko kar zadovoljni. Če bodo to nadoknadjili in bo smučarski šport še bolj zajel mase, tedaj lahko upamo, da se bodo leta 1960 na prihodnjih olimpijadih v Ameriki bolje izkazali. Vse to je pa bolj odvisno od države kot od državljanov.

NOGOMET

Po osemnajstem kolu stopata vedno bolj v ospredje Fiorentina in Milan. Na zadnjem mestu je sedaj Pro Patria, takoj za njo nekoč tako slavna Bologna. Triestina se je tudi v nedeljo še kar dobro držala, saj je igrala neodločeno proti Sampdorji. Tako si sedaj deli predzadnje mesto z Novaro.

Jugoslavlani so še vedno na svoji turneji po Daljnem Vzhodu. V četrtek so premagali predstavništvo kitajske armade kar s 6:1, nato pa še igralce mesta Pekinga s 3:1. Nogometaši Sarajeva so pospravili moštvo Makabi iz Tel Aviva z 2:0 in moštvo Hapoel s 3:0.

NAMIZNI TENIS

Pred kratkim je bilo mednarodno srečanje za namizno teniško prvenstvo Francije. Zelo dobro se je odrezal slovenski igralec Josip Vogrinc, ki je zasedel za Čehom Štipekom drugo mesto. Ob tej priliki je mlada angleška igralka Haydon porazila večkrat-

(Nadaljevanje na 10. strani)

11

Za
nase
najmlajšeZ
v
i
t
o
r
e
p
e
c
v
A
f
r
i
k
i

4

NA TIROLSKEM GRADU

Z dečkom, ki je postal dosti bolj zaupljiv, je stopala po strmi stezi navzdol in s polnimi pljuči vdihovala čisti zrak. Počasi bo tudi tu zavela pomlad, se je tolažila, in vse bo manj mračno in žalostno. Nepojmljivo

lep je bil pogled v daljavo preko travnikov in gozdov v doline in na gorske vrhove.

V vaški ulici jima je prišel naproti grajski Pepi, ki je odvedel Miha, da mu pokaže gnezdo malih muck. Marlena pa je stopila v delavnico k čevljarju, ki jo je začudeno pogledal preko očal.

»Malo boste potrpehli, gospodična, bom brž pripravljen.« Marlena je sedla na nizek stol. Tedaj so se odprla vrata iz kuhinje in mojstrova precej mlada žena je pokukala noter.

»Ej, tu pustiš sedeti gospodično«, je okregala moža. »Pridite z menoj. Pravkar sem skuhala kavo. Pokusili jo boste, gospodična.«

Marlena je bila prisiljena stopiti za prijazno ženo. Sedla je na klop k peči in že je stala na mizi skodela kave s krofi.

»Tako, tako — Vi ste nova gospodična na gradu?« je pričela gospodinja in je zvedavo gledala Marleno. »Kako Vam je kaj všeč tam gori?«

»O, dobro«, se je Marlena izmikala.

»Samotno je za tako mlado gospodično, kot ste Vi, kaj ne?«

»Saj je Mihec, ki me zaposli ves dan. Dan mi ni predolg.«

»Ubogi dečko«, je vzkliknila žena. »Res je že čas, da bi se kdo zanj zanimal. Ves bled je že od samega samevanja. Do danes ni še nobena dolgo vtrajala. Zadnja gospodična mi je pravila, da je tako skrivnostno — skoraj strašno na gradu. Prav nobeno čudo po tisti strašni nesreči.«

Čevljarjeva žena je pogledala Marleno. Ko je opazila, da jo radovedno posluša, so se ji zablesčale oči.

»Kaj niste še prav nič slišali o teh dogodkih?«

»Ne —«, je Marlena obotavljaje se zinila.

Bilo ji je neprijetno, da želi ženska opravljati grajske. Na drugi strani ji je pa prijalo, ker ni v resnici ničesar vedela o ljudeh, s katerimi je morala skupaj živeti. Opoldne je navadno kosila v družbi barona in njegove matere, katero je moral Ruprecht skoro nositi v jedilnico. Med jedjo je starka zmerom govorila tako, da jo Marlena sploh ni razumela. Baron je bil do matere vedno

